

EU-støtte til Nussir kan være ulovlig

Det svært omstridte kobbergruveprosjektet ved Repparfjorden har nå fått selveste EU-kommisjonen med på laget, med status som strategisk prosjekt. Med dette kan de få tilgang på finansiering gjennom EU-systemet og mangelen på kapital kan være løst. Nussir-direktør Øystein Rushfeldt, de nye eierne Blue Moon, Norsk Bergindustri og andre støttespillere jubler, men kan det være at de jubler for tidlig?

Mye tyder nemlig på at både de norske tillatelsene og EU-vedtaket er i strid med lover og internasjonale konvensjoner. Ei sak er at mange fortsatt stiller spørsmålstege ved lovligheten av tillatelsene fra norske myndigheter. Disse har ennå ikke vært prøvd for retten, men ei parallel sak går nå for lagmannretten om gruvedumping til Førdefjorden. Der har EFTA-domstolen påvist at Norge har gitt tillatelse i strid med EUs vanndirektiv. Også inngrep i reinbeiteområde kan være ulovlig. Og hemmeligholdet i saksbehandlinga er klart i strid med prinsippet om offentlighet i forvaltningen.

Behandlinga av Nussirs søknad om status som strategisk prosjekt slår likevel alle rekorder. Det er ni måneder siden deres søknad blei sendt til EU-kommisjonen, men ingen medier eller miljøorganisasjoner har klart å få se søknaden. En slik søknad må anbefales av norske myndigheter, og det må være gjort en gang, men det er ikke mulig å få svar på når, i hvilket organ og hvordan denne er begrunna. EU-kommisjonens vedtak er bare ei oppramsing av 45 prosjekt i EU-land og 13 i tredjeland som har fått strategisk status, men uten noen begrunnelse.

EU-kommisjonen oppgir to pressekontakter for denne saka, men de nekter å gi intervju og sier det ikke er deres sak å gi ut dokumenter. De aktuelle dokumentene kan bare utleveres til innbyggere i EU-land, og ventetida er minst 2 uker.

Både EU og Norge har undertegna Århuskonvensjonen *om tilgang til miljøinformasjon, allmenn deltagelse i beslutningsprosesser og tilgang til rettsmidler i saker vedrørende miljø*. Denne er klart brutt i denne saka. Det samme er EUs eget lovverk som den strategiske statusen bygger på, Critical Raw Material Act. Denne setter i artikkel 6 som vilkår for strategiske prosjekter at de er *"implementert bærekraftig, særlig i forhold til overvåking, forebygging og minimering av miljøpåvirkninger respekt for menneskerettighetene, urfolk og arbeiderrettigheter."*

Som kjent vil miljøpåvirkningene fra Nussir-gruva være svært store, med at mange millioner tonn finmalt og kjemikalieblanda gruveavgang skal dumpes i Repparfjorden. Etter Fosen-dommen som slo fast at det er brudd på menneskerettighetene å gjøre inngrep i reinbeiteområder som fratar reindriftssamer muligheten til å praktisere sin kultur, har mange spurt om dette også vil gjelde for Nussir-gruva. Nussir ASA har sjøl bestilt en utredning om forholdet mellom gruveplanen og menneskerettigheter. Resultatet blei neppe som ønska, for Nussir har nekta innsyn i utredningen. Det tyder heller ikke på respekt for urfolksrettigheter når de berørte reindriftssamer har avvist gruveplanen i 15 år og Sametinget har gått mot den med overveldende flertall.

Det er ikke bare Nussir-saka som nå fører til bråk i EU-systemet. Det er også gitt strategisk status til flere andre svært omstridte prosjekter, som litiumgruve i Serbia og grafittgruve i Nord-Sverige, som begge har møtt stor motstand. Det koker nå i miljøbevegelsen i Europa, både på grunn av vedtaka og ikke minst hemmeligholdet i beslutningsprosessen. I Norge har Naturvernforbundet allerede meldt at de vil klage på vedtaket og de vil trolig få følge av mange, både i Norge og utlandet. Siste ordet er på ingen måte sagt om EUs beslutning om å gi Nussir-gruva spesiell status som strategisk prosjekt.

Ragnhild Enoksen og Svein Lund
Forfattere av kommende bok "Kampen om Nussir"

EU-doarjja Nussirii soaitá leat lobiheapmi

Hui riidduvuloš veaikeruvkeprošeakta Riehpovuonas lea dál ožzon doarjaga EU-kommišuvnnas, strategalaš prošeaktan. Dáinna sii sáhttet oažžut ruhtadeami EU-vuogádaga bokte ja kapitálavátnivuohta sáhttá čoavdit. Nussira direktevra Øystein Rushfeldt, oddja eaiggádat Blue Moon, Norsk Bergindustri ja eará doarjjaolbmot illudit, muhto sáhttá go leat nu ahte sii illudit menddo árat? Lea ollu mii čujuha dasa ahte sihke Norgga lobit ja EU-mearrádus rihkkut lágaid ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid. Okta ášši lea ahte oallugat ain jearahit lobálašvuoda Norgga eiseválddiin. Dát eai leat vuos dubmehallan dikkis, muhto parallealla ášši manná dál Lágamánnerievttis mii guoská rvukeluomitimi Førdefjordenii. Doppe lea EFTA-duopmostuollu čájehan ahte Norgga lea addán lobi EU čáhcedirektiivva rihkkumin. Boazoguohtunguovlluid sisabakhken sáhttá maid leat lobiheapmi. Ja áššemeannudeami čiegusvuhta lea čielgasit rihkkon almmolaš hálldašeami prinsihpa. Nussira strategalaš prošeaktastáhtusa ohcamuša meannudeapmi manná buot rajiid rastá. Lea gollan ovcci mánu dan rájes go sin ohcan sáddejuvvui EO-kommišuvdnii, muhto ii oktage media dahje birasorganisašuvdna leat beassan oaidnit ohcama. Dakkár ohcama fertejít Norgga eiseválddit doarjut, ja dat ferte leat oktii dahkkon, muhto ii leat vejolaš oažžut vástdusa goas, guđe orgánas ja mo dát ákkastuvvo. EU-komišuvnna mearrádus lea dušše listu mas leat 45 prošeavta EU-rikkain ja 13 eará riikkain mat leat ožzon strategalaš stáhtusa, muhto almmá makkárge vuodúšusaid haga. EU-komišuvdna addá guokte preassaoktavuoða dán ášsis, muhto soai biehttala addit jearahallamiid ja dadjet ahte ii leat sin ášši almmuhit dokumeanttaid. Dokumeanttaid sáhttet addit dušše EU-riikkaid riikkavuložiidda, ja vuordináigi lea unnimustá 2 vahku. Sihke EU ja Norgga leat vuolláičállán Aarhus-konvenšuvnna birasdieduid oažžuma birra, almmolaš oassálastima birra mearrádusdahkamii ja vuigatvuoda oažžuma birra birasáššiin. Dát lea čielgasit rihkkojuvvon dán ášsis. Seammá guoská EU iežas láhkaásahussii masa strategalaš stáhtus lea vuodðduuvvon, CRMA. Dát mearrida 6. arthkkalis ahte strategalaš prošeavttat fertejít "ollašuhttojuvvot ceavzilit, erenoamážit birasváikkahuusaid dárkkisteami, eastadeami ja unndeami ektui olmmošvuoigatvuodaid, álgoálbmogiid ja bargiid vuigatvuodaid gudnejahttin." Nu go lea dovddus, de šaddet birasváikkahuusat Nussir-ruvkkes hui stuorrát, go máŋga miljovnna tonna fiinna ja kemihkalaččat seaguhuvvon rukkebázahusat galget balkestuvvot Riehpovutnii. Fosen-duomu maŋjá, mas celkojuvvui ahte sisabakhken boazoguohtunguovlluide lea olmmošvuoigatvuodaid rihkkun, jus rivvet boazosápmelaččain vejolašvuoda bisuhit iežaset kultuvrra, de leat ollugat jearran guoská go dát maiddái Nussir-ruvkii. Nussir ASA lea ieš dingon guorahallama rukkeplána ja olmmošvuoigatvuodaid gaskavuoda birra. Boadus ii lean jáhkehahtti nu mo ledje sávan, go Nussir lea hilgon beassama dutkamuššii. Ii ge čájet gudnejahtiima álgoálbmotvuoigatvuodaide go guoskevaš boazosápmelaččat leat hilgon rukkeplána 15 jahkái ja Samediggi lea jienastan dan vuostá. Ii leat dušše Nussir-ášši mii dál dagaha riiddu EU-vuogádagas. Máŋga eará hui kontroversiealla prošeavta leat maid ožzon strategalaš stáhtusa, nugo ovdamearkka dihte litiumruvke Serbias ja grafiittaruvke Davvi-Ruotas, mat guktot leat ožzon stuorra vuostálastima. Biraslihkadus Eurohpás lea dál buollimin, sihke mearrádusa geažil ja dan dihte go lea nu ollu čiegusvuhta. Norggas lea Luonddugáhattenlihttu juo dieđihan ahte sii guoddalit mearrádusa ja daid várra čuovvulit oallugat, sihke Norggas ja olgoriikkain. Maŋimuš sátni ii leat daddjon EU mearrádusa birra addit Nussira rukkii erenoamáš stáhtusa strategalaš prošeaktan.

Ragnhild Enoksen ja Svein Lund

Girječállit, boahttevaš girjji "Kampen om Nussir"